

HU

HU

HU

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA

Brüsszel, 16.7.2008
COM(2008) 464 végleges

2008/0157 (COD)

Javaslat:

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE

**a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló 2006/116/EK európai
parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról**

(a Bizottság előterjesztése)

{SEC(2008) 2287}

{SEC(2008) 2288}

INDOKOLÁS

1. A JAVASLAT HÁTTERE

- **A javaslat indokai és célkitűzései**

A javaslat célja az előadóművészek, különösen a kísérő zenészek szociális helyzetének javítása, figyelembe véve azt, hogy az előadóművészek egyre többször tovább élnek előadásaik jelenlegi 50 éves védelmi időszakánál.

A hangfelvételek nagy mennyiségben történő előállítására lényegében az 1950-es években kezdődött. Beavatkozás híján a következő tíz évben egyre több, 1957 és 1967 között rögzített és kiadott előadás veszt el védelmét. Amikor e hangfelvételen rögzített előadások védelme megszűnik, a nagy tagállamokban átlagosan mintegy 7000, a kisebb tagállamokban pedig ennek megfelelő kisebb számú előadó veszt el összes olyan jövedelmét, amely az előadások bárokban és diszkókban történő nyilvános közvetítése és sugárzása után járó szerződéses jogdíjakból és törvényes díjkövetelésekből ered.

Ez érinti a vezető előadókat is (ők azok, akik a szerződéses jogdíjakat kapják), de főként azt a több ezer anonim kísérő zenészt sújtja (ők azok, akik nem kapnak jogdíjakat, csak a törvényes díjkövetelésre hagyatkozhatnak), akik az ötvenes évek végén és a hatvanas években járultak hozzá hangfelvételekhez és egy átalányösszeg fejében kizárólagos jogaikat hangfelvétel-előállítóknak engedték át (kivásárlás). Ekképpen megszűnnének a nyilvánossághoz történő közvetítés és sugárzás után „egyszeri méltányos díjként” kapott kifizetések, amelyeket sosem engednek át hangfelvétel-előállítóknak.

Ezen túlmenően a javaslat célja, hogy a védelmi idő számításának egységes módját vezesse be a szöveggel rendelkező zeneművek esetében, amelyek több szerző hozzájárulását tartalmazzák. A zenedarabok, például a popzene vagy az opera gyakran tartalmazzak dalszöveget (vagy librettót) és a megírt zenét (partitúrát). A különböző tagállamok az ilyen közösen írt zeneműveket vagy több szerző **egyetlen művének** tekintik, amelyre az utoljára elhunyt társszerző halálától számított egységes védelmi idő vonatkozik, vagy **külön műveknek** tekintik, amelyeknek az egyes hozzájáruló szerzők halálától számított külön védelmi ideje van.

Ez azt jelenti, hogy néhány tagállamban¹ a szöveggel is rendelkező zenemű az utolsó társszerző halálától számított 70 évig áll védelem alatt, míg más tagállamokban² minden egyes hozzájárulás a szerzője halála után 70 évvel elveszíti védelmét. A zeneművekre alkalmazandó védelmi időben mutatkozó eltérések nehézségeket okoztak a Közösségben a közösen írt alkotások szerzői jogainak igazgatásában. Az eltérő tagállamokban való felhasználás utáni jogdíjak határon átnyúló elosztása is nehézségekbe ütközik.

- **Általános háttér**

Az előadóművészek szociális helyzete

A munkavállalás jogállása és feltételei szempontjából manapság nem igazán kifizetődő átlagos európai előadóművésznek lenni. Csak a híres előadóművészek, azaz a jelentősebb hanglemezkiadóval jogdíjas szerződést kötő, úgynevezett vezető művészek képesek

¹ Belgium, Bulgária, Észtország, Franciaország, Görögország, Olaszország (operák esetében), Lettország, Litvánia, Portugália, Spanyolország, Szlovákia.

² Ausztria, Ciprus, Cseh Köztársaság, Dánia, Németország, Finnország, Magyarország, Írország, Olaszország (az operák kivételével), Luxemburg, Málta, Hollandia, Lengyelország, Románia, Szlovénia, Svédország, és az Egyesült Királyság.

hivatásukból megélni. Az Egyesült Királyságban például 2001-ben csak az előadóművészek 5%-a keresett évi 10 000 angol fontnál többet. Sőt, az előadóművészeknek kifizetett összes jövedelem 77–89,5%-a az előadóművészek legjobban kereső 20%-át gazdagítja³. Közgazdászok kimutatták, hogy a kevésbé ismert előadóművészek többségének alacsony keresete és a „szupersztárok” tekintélyes keresete közötti jelentős különbség népbetegségnek számít a zeneiparban⁴.

Az előadóművészek szociális helyzete sem biztonságos. Nehezen találnak megfelelő alkalmazást, legtöbbjüknek más állásokra is szükségük van jövedelmük kiegészítésére⁵. Összességében csak az előadóművészek 5%-a él hivatásából – a többi mind kénytelen másodállást keresni.

A gazdaságilag legértékesebb kizárólagos szerzői jogokat az előadóművészek általában hanglezkiadó társaságokra ruházzák át, szerződéses formában. Az egyéni előadóművészek legtöbbször nincsenek alkupozícióban⁶. A hangfelvétel-előállítókkal való szerződéskötéskor az előadóművészek általában hajlandóak elfogadni a felkínált szerződést, mivel a hanglezkiadói szerződéssel járó hírnév és nyilvános szereplés széles közönség elérését teszi lehetővé számukra. Az előadóművészeknek így kevés befolyásuk van arra, hogy milyen típusú szerződéshez vagy milyen szintű díjazáshoz jutnak. A kísérő zenészek, azaz azok a zenészek, akiket eseti alapon kérnek fel „felvételi eseményen” nyújtott játékokra, egyáltalán nincsenek alkupozícióban, szerzői jogaikat egy egyszeri kifizetés ellenében „örökre” át kell ruháznuk.

A hanglezkiadó társaságok és az előadóművészek között sokféle szerződéses viszony létezik, de többségük két kategóriába sorolható⁷:

- A kísérő művészeknek a hangfelvétel-előállító többnyire egy átalányösszeget fizet a kizárólagos szerzői jogokért. Ennek megfelelően díjazásuk akkor sem emelkedik, ha a felvétel nagyon sikeres lesz.
- A vezető művészek szerződéseit általában jogdíjalapú díjazást írnak elő. Hírnevüktől és alkupozíciójuktól függően ezek az előadóművészek általában a bevételek 5–15%-át kitevő nettó jogdíjban részesülnek⁸.

Az előadóművészek díjazását az is jelentősen csökkentheti, ha a hangfelvétel-előállítók különböző költségeket vonnak le a jogdíjából. Ezeket a levonásokat gyakran szakmai nyelven fogalmazzák meg és összetett jogi dokumentumokba foglalják⁹. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a különböző szerződés szerinti levonások után (ezek olyan, a hangfelvétel-

³ AEPO-tanulmány – „Performers' Rights in European Legislation: Situation and Elements for Improvement.”, 2007. július, 89. o.

⁴ A közgazdasági „szupersztárelméletek” témájában végzett felmérésért lásd: R. Towse, „Creativity, Incentive and Reward” (2000), 99–108. o.

⁵ FIM – EP meghallgatás, 2006. január 31. és a Bizottság helyiségeiben tartott találkozó, 2006. március 16. Luciano Pavarotti és Sting például kezdetben tanárként működtek, Elton John pedig egy lemez cég csomagoló osztályán dolgozott.

⁶ A bíróságok több fokon léptek közbe kifejezetten kíméletlen megállapodásokkal szemben, különösképpen kiemelve „a szórakoztató ipar művészei és szakmabelije között az alkupozíciókban, a tárgyalási képességben, az összhangban és a képviselőben megnyilvánuló hatalmas egyenlőtlenségeket” – *Silvertone Records Limited kontra Mountfield és mások*, [1993], EMLR 152. o.

⁷ A Bizottság kérdőívére a Naxostól kapott hozzájárulás alapján – 2006. május.

⁸ CIPIL tanulmány, 36. o.

⁹ A bíróságok ez alapján úgy ítélték meg, hogy a művészek, például a „Stone Roses” vagy Elton John nem voltak kellőképpen tudatában a jogdíjalap számításakor figyelembe vett, néha túlzott mértékű levonásoknak, lásd a *Silvertone Records Limited kontra Mountfield és mások*, [1993.] EMLR 152. o.

előállító által viselt költségek, mint a klipek költségei, promóciós költségek és a masterszalag gyártási költségei) az előadóművészek tényleges jogdíjbevételeinek átlagos százalékos aránya alacsonyabb is lehet. Sőt, mivel a legtöbb előadóművész hangfelvételeiből nem értékesítenek annyit, hogy a hanglemezkiadó társaság visszanyerje kezdeti befektetését (8 CD-ből csak egy nyereséges)¹⁰, a jogdíjakat gyakran ki sem fizetik.

Az előadóművészek azonban más forrásokból is bevételhez jutnak: az úgynevezett másodlagos díjköveteléseket igazgató közös jogkezelő szervezetektől is kapnak jövedelmet. Ennek három fő forrása van: 1) a nyilvánossághoz történő közvetítés és sugárzás után járó méltányos díj, 2) a magáncélú többszörözésre kivetett díjak és 3) az előadóművészek bérleti jogának átruházásáért járó méltányos díj. E forrásokat általában „másodlagos” jövedelemforrásoknak szokták nevezni, a közös jogkezelő szervezetek közvetlenül fizetik ki őket az előadóművészeknek. E kifizetéseket nem érintik a hanglemezkiadó társaságokkal kötött szerződéses megállapodások.

Sok európai előadóművész (zenész vagy énekes) a húszas évei elején kezdi karrierjét. Amikor a jelenleg érvényes 50 éves védelem véget ér, ők a hetvenes éveikben lesznek és valószínűleg nyolcvanas, kilencvenes éveiket is megérik (a várható élettartam Európában átlagosan 75 év a férfiak, 81 év a nők esetében). Ennek eredményeként az előadóművészek életük végén jövedelemkieséssel szembesülnek, hiszen elvesztik a hanglemezkiadó társaságoktól származó jogdíjakat és a hangfelvételeik sugárzásából vagy nyilvános előadásából eredő díjazást is. A háttérzenét játszó kísérő zenészek és a kevésbé ismert művészek számára a hangfelvételek sugárzásából vagy nyilvános előadásából eredő jövedelem éppen akkor csökken, amikor életük legkiszolgáltatottabb időszakát töltik, azaz a nyugdíjhoz közelednek. A szerzői jogi védelem lejártával azt a potenciális jövedelemforrást is elvesztik, amit korai előadásaik internetes értékesítése jelent.

Sőt, a jogok lejártával előfordulhat, hogy az előadóművészek előadásait olyan kifogásolható módokon használják fel, amelyek sértőek vagy károsítják a művészek hírnevét. Az előadóművészek a szerzőkkel szemben is hátrányban vannak, akiknek alkotásai haláluk után 70 évig részesülnek védelemben. Ez annál inkább méltánytalannak tűnhet, hiszen az előadók ma már nem csak ugyanolyan fontosak, mint a szerzők, de a hangfelvétel kereskedelmi sikere is jobban köthető hozzájuk.

A hangfelvétel-előállítók gazdasági nehézségei

A hangfelvétel-előállítók elsődleges nehézségei a CD-piac zsugorodásából és az ezt ellentételezni hivatott online értékesítések elégtelenségéből adódnak. Utóbbi a fájlcsérés kalózkodás eredménye. A hanglemezpiac forgalma Európában visszaesett: a zenei CD-k forgalma a 2000-es csúcs óta évente átlagosan 6%-kal csökken¹¹. A becslések szerint a fizikai albumok forgalma folyamatosan csökkenni fog, és a 2006-os 12,1 milliárd dollár után 2010-ben már csak 10,3 milliárd dollárt tesz majd ki¹². 2001 óta az európai hanglemezpiac 22%-ot veszített értékéből¹³.

A bevételek, és különösen a nyereség csökkenése főként a kalózkodás fokozódásának köszönhető. 2006 januárjában a zeneipar „Billboard” kiadványa kimutatta, hogy 2005 egészében világszerte 350 millió jogszerű letöltést végeztek, a jogsértő letöltések száma viszont 250 millió volt hetente. A zeneipar kimutatása szerint a 2005-ben a világon vásárolt

¹⁰ Az IFPI észrevétele.

¹¹ „Back to the Digital Future: The Role of Copyrights in Sustaining Creativity and Diversity in the Music Industry”, 3. oldal, 2006. április, Joseph Lampel professzor, Cass Business School, London.

¹² A PricewaterhouseCoopers adatai, Financial Times, 2006. július 6.

¹³ A Times 2007. február 14-i cikke alapján.

CD-k közel egy harmada –1,2 milliárd CD – kalózttermék volt. Az EMI 2006-ban több mint 10 millió angol fontot fordított a kalózkodás elleni küzdelemre és a szellemi tulajdon védelmére.

A bevételek visszaesése miatt az Universal alkalmazottainak száma, amely 2003-ban még 12 000 volt, 2006-ban már csak 7600-ra rúgott¹⁴. Az alkalmazottak számának első, 2006-ban történt csökkentése után 2008 januárjában az EMI is újabb, 2000 fős létszámleépítést jelentett be (a leépítés az állomány egy harmadát érinti)¹⁵. Az EMI emellett azt is jelezte, hogy a jövőben kevesebb művészt szerzöttet, noha 2006-ban már jelentősen kurtította szerződéses művészeinek névsorát¹⁶. Az EMI a reklámra fordított kiadásait is visszafogta¹⁷.

Ilyen körülmények között az európai hanglemezipar számára kihívást jelent az új tehetségekre történő befektetésekhez szükséges stabil bevételek fenntartása. A hanglemezkiadó társaságok állításuk szerint bevételeik mintegy 17%-át új tehetségek gondozására, azaz új tehetségek szerzöttetésére, karrierjük egyengetésére és innovatív hanglemezek előállítására fordítják. Hosszabb védelmi idővel ezért a hanglemezkiadó társaságok több jövedelemre tehetnének szert az új tehetségek finanszírozására és jobban eloszlaná az új tehetségek gondozásának kockázata. A bizonytalan megtérülés (nyolcból csak egy hangfelvétel sikeres) és az úgynevezett „információs aszimmetria” miatt az ehhez szükséges források gyakran nem teremthetők elő a tőkepiacokon.

Közösen szerzett zeneművek

Zenét túlnyomórészt közösen szereznek. Az operát tekintve például gyakran eltérő a zene és a szöveg szerzője. Sőt, az olyan zenei műfajok esetében, mint a jazz, rock és pop, a kreatív folyamatot gyakran együttműködés jellemzi.

Az 1919–2005 közötti legnépszerűbb francia dalok elemzése kimutatta, hogy ezen dalok 77%-át közösen szereztek. Az Egyesült Királyságban az 1912-2003 közötti időszakra vonatkozóan végzett hasonló elemzés szerint a legnépszerűbb dalok 61%-a közös szerzemény¹⁸. Az újabban szerzett művek tekintetében egy másik felmérés – amely az SGAE-nél, a spanyol közös jogkezelő társaságnál 2005–2006-ban bejegyzett megközelítőleg 2000 új alkotást vizsgált – arra az eredményre jut, hogy ezeknek a műveknek több mint 60%-át közösen szereztek¹⁹.

A „Pelléas és Mélisande” című opera illusztrálja, hogy a közösen szerzett zeneművek védelmi idejére vonatkozó eltérő számítási módszerek miként eredményezik e szerzemény különböző védelmi idejét az egyes tagállamokban. A zeneszerző, Debussy 1919-ben halt meg, míg Maeterlinck, a szövegíró sokkal később, 1946-ban. Az egységes védelmi időt alkalmazó tagállamokban (pl. Franciaország, Portugália, Spanyolország, Görögország, Litvánia) a teljes opera védett marad 2016-ig (az utolsó túlélő szerző, Maeterlinck életének vége plusz hetven év). A zenét és a szöveget két különböző alkotásként kezelő országokban (pl. Egyesült Királyság, Hollandia, Ausztria, Lengyelország, Szlovénia), vagy két külön felhasználható

¹⁴ A Belső Piaci és Szolgáltatási Főigazgatóság szerzői jogi csoportjának az IFPI-vel – és John Kennedyvel – 2006. március 29-én folytatott beszélgetése alapján.

¹⁵ International Herald Tribune, The Associated Press, 2008. január 14.

¹⁶ Az EMI válasza a Gowers Review-ra, 2006. Az EMI munkavállalói állománya harmadával, 6 000 főre csökkent.

¹⁷ A zeneipar hirdetési kiadásai 2002-ben 25%-kal, 2003-ban pedig 7%-kal csökkentek. A négy legnagyobb zenei kiadó a hirdetési piac első 100 ügyfele között van, 2 közülük az első 20-ba is befér. („Evolution of the recorded music industry value chain”, anonim jelentés) 13. o.

¹⁸ Az International Confederation of Music Publishers (ICMP) által biztosított számadatok.

¹⁹ GESAC, 2006. szeptember.

alkotásnak tekintő országokban (pl. Cseh Köztársaság, Magyarország, Németország) a zene védelmi ideje 1989-ben lejárt, és csak a szöveg (a libretto) marad védett 2016-ig.

További példák: Johann Strauss operettje „A cigánybáró”²⁰; a „Fascination (Love in the afternoon)” című dal, zenéjét Fermo D. Marchetti szerezte (meghalt 1940-ben), szövegét Maurice de Féraudy (meghalt 1932-ben); a „When Irish Eyes Are Smiling” című dal, zenéjét Ernest R. Ball szerezte (meghalt 1927-ben), szövegét Chauncey Olcott (meghalt 1932-ben) és George Graff, Jr. (meghalt 1973-ban).

Ez utóbbi példában az egységes védelmi időt alkalmazó tagállamokban a „When Irish eyes are smiling” című dal 2043-ig marad védett. A zenét és a dalszöveget különböző alkotásoknak vagy külön felhasználható műveknek tekintő országokban a zene védelmi ideje 1997-ben lejárt és csak a szöveg védett 2043-ig.

- **Hatályos rendelkezések a javaslat által szabályozott területen**

A szerzői jog és a szomszédos jogok védelmi idejének szabályait a 93/98/EGK irányelv hangolta össze, amelyet később a 2006/116/EK irányelvben kodifikáltak. A kodifikáció nem járt az irányelv lényegi módosításával. Ezek az irányelvek az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók esetében a védelmi időt a nyilvánosságra hozataltól számított 50 évben állapítják meg, a jelenlegi javaslat ezt a nyilvánosságra hozataltól számított 95 évre meghosszabbítaná. A hatályos irányelv nem tartalmaz különös szabályokat a közösen szerzett, szöveggel rendelkező zeneművekre vonatkozóan.

- **Összhang az Unió többi szakpolitikájával és célkitűzésével**

This proposal is in line with the objectives of the EU to promote social welfare and inclusion. A javaslat összhangban van az EU társadalmi jólétre és befogadásra irányuló célkitűzéseivel. Az előadóművészek, különösen a kísérő zenészek – annak ellenére, hogy jelentősen hozzájárulnak Európa vibráló kulturális sokféleségéhez – Európa legszegényebb keresői közé tartoznak. Emellett az európai előadóművészeket támogató és európai stúdiókban működő hanglemezipar jelentős versenyképességét aláásó kihívásokkal szembesül: a burjánzó online kalózkodás a Közösség sok részében jelentős veszteségekhez vezetett. A zeneipar új tehetségek finanszírozására és a dematerializált terjesztéshez való alkalmazkodásra irányuló képessége láthatóan komoly károkat szenvedett.

2. KONZULTÁCIÓ AZ ÉRDEKELT FELEKKEL ÉS HATÁSVIZSGÁLAT

- **Konzultáció az érdekelt felekkel**

A konzultáció módszerei, a megcélzott főbb ágazatok és a válaszadók általános bemutatása

A szerzői jog és a szomszédos jogok EK jogi keretének felülvizsgálatával összefüggésben 2004. július 19-én a Bizottság szolgálatai munkadokumentumot tettek közzé. Az érdekelt feleket 2004. október 31-én felkérték észrevételeik benyújtására. A beérkezett 139 észrevételből 76 állásfoglalás a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejének összehangolásáról szóló, 93/98/EGK irányelvvel foglalkozott.

2006 és 2007 folyamán a Bizottság szolgálatai számos érdekelttel folytattak kétoldalú megbeszéléseket a fontos kérdések részletes megvitatása érdekében. A Bizottság egy kérdőívet is elkészített, amelyet a kétoldalú megbeszélések keretében eljuttatott a jelentősebb

²⁰ Johann Strauss 1899-ben halt meg, a libretto egyik szerzője, Leo Stein 1921-ben. A zene Németországban 1929-ben vált közkinccsé, míg a szöveg 1991-ig védett maradt. Belgiumban a teljes operett védett volt 1981-ig, Olaszországban pedig 1977 végéig.

érdekeltekhez. Az előadóművészek szövetségeitől és a hanglemezipartól többé-kevésbé részletes válaszok érkeztek vissza.

A válaszok összefoglalása és figyelembevételük módja

A védelmi idő meghosszabbítását az előadóművészek szövetségei, a hanglemezipar, a közös jogkezelő szervezetek, zenei kiadók, előadóművészek és a zenei menedzserek támogatták. A hosszabbítás ellenzői a távközlési cégek, a könyvtárak és a közkincs kategóriájú (public domain) alkotásokat kiadó cégek voltak. A hosszabbítás ellenzőinek érvei helyet kaptak a hatásvizsgálatban felsorolt különböző lehetőségekben.

• **Szakértői vélemények összegyűjtése és felhasználása**

Nem volt szükség külső szakértők bevonására.

• Hatásvizsgálat

A hatásvizsgálat (amely elérhető a http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/term-protection/term-protection_en.htm címen) összesen hét lehetőséget mutat be, és közülük hatot tárgyal részletesen. A megvizsgált lehetőségek a következők voltak: 1) be nem avatkozás, 2) a védelmi idő „élethosszra vagy 50 évre” meghosszabbítása csak az előadóművészek esetében, 3) az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók esetében a védelmi idő 95 évre meghosszabbítása, 4) az előadóművészek személyhez fűződő jogainak érvényesítése, 5) a „felhasználod vagy elveszítéd” elv bevezetése a hangfelvételi szerződések tekintetében és 6) a kísérő zenészek javára szolgáló alap létrehozása.

Az egyes lehetőségeket a következő hat működési célkitűzés szempontjából vizsgálták: 1) a szerzők és az előadóművészek védelmének fokozatos közelítése; 2) az előadóművészek díjazásának növekvő mértékű emelése; 3) az EU és az Egyesült Államok nyújtotta védelem közötti eltérések csökkentése; 4) az A&R-tevékenységre (művésszel és repertoárral kapcsolatos tevékenységekre) – például tehetséggondozás – fordított erőforrások növekvő mértékű emelése; 5) a zene ésszerű áron történő forgalmazása; és 6) az archívumok digitalizálásának ösztönzése. A hatásvizsgálat következtetése szerint a be nem avatkozás kerülendő lehetőség. Beavatkozás híján a következő tíz évben európai előadóművészek ezrei veszítik el minden szerződéses jogdíjvédelmüket, illetve a nyilvánossághoz történő közvetítés és sugárzás után járó törvényes díjazásukat az ötvenes évek végén és a hatvanas években rögzített előadásaik tekintetében, ami jelentős társadalmi és kulturális következményekkel járna. A hangfelvételi ipar is kénytelen lenne visszafogni az új európai hangfelvételek előállítását. Lehet, hogy az előállítást az Egyesült Államokban népszerű irányzatokhoz kellene igazítani, mert ott hosszabb a védelmi idő.

A hatásvizsgálat megvizsgálta az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók védelmi idejét nem érintő lehetőségeket (a 3a, b, c és d lehetőséget).

A 3a lehetőség (az online értékesítések utáni méltányos díjhoz való elidegeníthetetlen jog) ígéretesnek tűnik, de még korai lenne bevezetni. Nem egyértelmű, hogy kinek kellene megfizetnie ezt az újabb törvényes díjkövetelést, és a vele járó pénzügyi előnyöket is nehéz felbecsülni. A 3b lehetőség (a személyhez fűződő jogok erősítése) nem jár pénzügyi hatással az előadóművészek és a hanglemez-előállítók számára, így nem emelné az előadóművészek díjazását. A 3c lehetőség, a „felhasználod vagy elveszítéd” záradék, előnyös lenne az előadóművészek szempontjából, mivel biztosítaná, hogy előadásaik hozzáférhetőek legyenek a piacon. Ez kedvezően hatna díjazásukra és a korábban felhasználatlan repertoár hozzáférhetőségét is elősegítené. Ez a lehetőség ugyanakkor az érvényben levő szerződések esetében a szerződési szabadságba történő indokolatlan szabályozói beavatkozásnak is minősíthető, ha csak önmagában alkalmazzák. A 3d lehetőség, a hangfelvétel-előállítók által létrehozandó alap, igen előnyös lenne a kísérő zenészek szempontjából, akik a „kivásárlási” szerződések keretében kezdetben minden kizárólagos jogukat átruházták. A hanglemez-előállítóknak azonban legalább 20%-ot el kellene különíteniük az azon hangfelvételek értékesítéséből származó többletbevételből, amelyeket a védelmi idő meghosszabbítása alatti kereskedelmi felhasználásra szánnak. A hatásvizsgálat viszont kimutatta, hogy a meghosszabbított védelmi idő alatt várható nyereségből finanszírozható lenne a kísérő zenészek javára elkülönített 20% (lásd alább).

A védelmi idő meghosszabbításával járó lehetőségek (2a „élethosszra vagy 50 évre” és 2b „95 év előadóművészek és hanglemez-előállítók esetében”) alkalmasabbnak tűnnek a hat szakpolitikai célkitűzés megvalósítására. Mind a 2a, mind a 2b lehetőség pénzügyi előnyökkel járna az előadóművészek számára, így az előadóművészek több időt fordíthatnának művészi tevékenységeikre.

A védelmi időnek az előadóművész élethosszához való kötésével a 2a lehetőség hozzájárulna az előadóművészek és a szerzők jogi védelmének a közelítéséhez. E lehetőség tükrözné az előadóművészek művészi hozzájárulásának személyes jellegét és elismerné, hogy az előadóművészek ugyanolyan nélkülözhetetlenek a zene közvetítéséhez, mint a szerzők. Azt is lehetővé tenné, hogy az előadóművészek életük során kifogást emeljenek alkotásaik méltatlan felhasználásával szemben. A védelmi időnek az előadóművész élethosszához való kötése ugyanakkor bonyolult helyzeteket teremthet, ha a hangfelvétel több előadóművész hozzájárulásával készült. Szabályokat kellene alkotni annak meghatározására, kinek a halála váltja ki a védelmi idő lejáratát, ez pedig – amint a közösen írt alkotásokra alkalmazandó védelmi idővel kapcsolatos állandó bizonytalanság is tanúsítja – jelentős adminisztratív terhekkel jár. A 2a lehetőség emellett nem növelné a hanglemez-előállítók rendelkezésére álló A&R-erőforrásokat.

A 2b lehetőség növelné a hanglemez-előállítók rendelkezésére álló A&R-erőforrások választékát és így további kedvező hatást gyakorolna a kulturális sokféleségre. A hatásvizsgálat azt is kimutatja, hogy a védelmi idő meghosszabbítása nem feltétlenül csak a híres vezető előadóművészek számára jelentene előnyt. Noha a hanglemezkiadó társaságokkal kialakított szerzői jogdíjak nagy része természetesen a vezető előadóművészekhez jut, az előadásait tartalmazó hangfelvétel nyilvános sugárzása vagy előadása után az összes előadóművész, legyen az vezető művész vagy kísérő zenész, jogosult az úgynevezett „másodlagos” jövedelemforrásokra, például az egyszeri méltányos díjra. A védelmi idő meghosszabbítása biztosítaná, hogy ezek a jövedelemforrások ne apadjanak el az előadóművész élete során. Az előadóművészek a minimális jövedelememelkedést is a művészi karrierjüknek szentelt idő növelésére fordítják, és hogy kevesebb időt töltsenek részmunkaidős másodállásokban. Sőt, azon anonim kísérő zenészek ezrei számára, akik az ötvenes évek végén és a hatvanas években voltak karrierjük csúcspontján, gyakran a felvételeik sugárzása után járó „egyszeri méltányos díj” képezi a művészi karrierjükből fennmaradt utolsó jövedelemforrást.

Az A&R-tevékenységek fokozott hozzáférhetőségének biztosításán kívül az is a 2b lehetőség mellett szól, hogy könnyebb megvalósítani, mint a 2a lehetőséget, mivel a védelmi időt nem az egyéni előadótársak – néha igen eltérő – élethosszához köti, hanem egy egységes dátumhoz, az előadást tartalmazó hangfelvétel nyilvánosságra hozatalához.

Másfelől minimális lenne a felhasználókra gyakorolt hatás. Ez mind a törvényes díjkövetelésekre, mind a CD-k értékesítésére igaz:

- Először is, a zene nyilvános helyszíneken való sugárzása és előadása után járó „egyszeri méltányos díj” változatlan maradna, mivel ezeket a kifizetéseket a műsorsugárzó vagy más üzemeltető bevételeinek arányában számítják (ez pedig független attól, hogy hány hangfelvétel áll szerzői jogi védelem alatt, és hány nem).
- Gyakorlati tanulmányok azt is kimutatták, hogy a szerzői jogi védelem nélkül álló hangfelvételek ára nem alacsonyabb a szerzői jogi védelem alatt állóknál. A Price Waterhouse Coopers egyik tanulmánya megállapította, hogy a szerzői jogi védelem alatt álló és az azon kívüli hangfelvételek ára között nincs rendszerszerű eltérés. E tanulmány a mai napig a legátfogóbb, 129, 1950 és 1958 között felvett albumot vizsgált meg. A vizsgálat megállapítása szerint nincs egyértelmű bizonyíték arra, hogy a szomszédos jogok lejártá után a felvételeket rendszerszerűen alacsonyabb áron értékesítenék, mintha még mindig védelem alatt állnának.

A szerzői vagy más szomszédos jogok árakra gyakorolt hatásának vizsgálatában más tanulmányokat is figyelembe vettek. Ezek legtöbbször könyvekre összpontosít. Azonban még

ebben a kategóriában is megállapítható, hogy vagy nincs általános árkülönbség a szerzői jogi védelem alatt álló vagy az azon kívüli könyvek között, vagy a szerzői jogi védelem arra gyakorolt hatása rendkívül modellfüggő, ezért a kapott eredmények nem tekinthetők igazán hitelesnek. A széles körben elfogadott modellek hiánya és az időtáv hossza miatt elmondható, hogy nincs egyértelmű bizonyíték arra, hogy az árak emelkednének a védelmi idő meghosszabbítása miatt.

A meghosszabbított védelmi időnek összességében kedvező hatást kell gyakorolnia a fogyasztói választékra és a kulturális sokféleségre. Hosszú távon azért, mert a védelmi idő meghosszabbítása az új tehetségek finanszírozásához és gondozásához szükséges források rendelkezésre bocsátásával a kulturális sokféleség előnyére fog válni. Rövid és középtávon pedig azért, mert a védelmi idő meghosszabbítása a hanglezkiadó társaságokat a régi felvételek archívumának digitalizálására és forgalmazására ösztönzi. Már most egyértelmű, hogy az internetes terjesztés egyedülálló lehetőséget kínál példátlan mennyiségű hangfelvétel forgalmazására.

Az úgynevezett közkinccs kategóriájú alkotásokat kiadó cégekre gyakorolt hatás minimális lenne. Míg e társaságoknak többet kellene várniuk ahhoz, hogy az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók jogainak lejártá után állíthassanak elő hangfelvételeket, a hangfelvételen előadott alkotások nem vesztenék el a védelmet a hangfelvétel védelmének lejártakor. Ennek oka, hogy a hangfelvételen előadott alkotás a szerző (dalíró és zeneszerző) életében védett marad. Mivel a szerző jogai a dalszövegíró vagy a zeneszerző életében, majd azt követően hetven évig tartanak, egy zenei alkotás szerzői jogi védelme 140–160 évig tarthat. Téves tehát azt állítani, hogy a hangfelvételen rögzített előadás „közkinccs” válik, amint az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók védelme véget ér.

Az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók közötti szerződések „felhasználod vagy elveszted” záradéka előnyös az előadóművészek számára, mivel így jobb helyzetbe kerülnek alkotásaik nyilvánosságához való eljuttatására, ha a hangfelvétel-előállító nem akarná kiadni vagy más módon nyilvánosan felajánlani a régebbi hangfelvételeket.

A b lehetőség, az előadóművészek személyhez fűződő jogainak erősítése és harmonizálása nem-pénzügyi előnyökhöz juttatná az előadóművészeket, mivel lehetővé tenné, hogy korlátozzák alkotásaik kifogásolható felhasználását. A személyhez fűződő jogok erősítése azonban nem jár pénzügyi hatással az előadóművészek és a hanglezkiadó társaságok számára, így nem emelné az előadóművészek díjazását.

A kísérő zenészek javára szolgáló alap létrehozása az adott csoport számára lenne előnyös és biztosítaná, hogy részesüljenek a védelmi idő meghosszabbításából eredő pénzügyi előnyökből, amelyekből a „kivásárlási” szerződések miatt egyébként gyakorlatilag ki lennének zárva. Az alap hatása a kísérő zenészekre nézve kedvező lenne, mivel az átlagos előadóművész éves többletbevétele 45 éves védelmi idő alatt 47–737 euróról 130–2065 euróra nőne, azaz csaknem megháromszorozódna²¹.

A hanglezkiadó társaságokra gyakorolt hatás ugyan kedvezőtlen lenne, de ezt a védelmi idő meghosszabbításával járó előnyökkel kell szembeállítani. A védelmi idő 45 évnyi meghosszabbítása alatt a hanglezkiadó társaságok pénzügyi haszna 758 millió euróról 607 millió euróra csökkenne (felső becslés), illetve 39 millió euróról 31 millió euróra (alsó becslés). Ennek következtében az A&R-tevékenységekre fordítható többletbevételek is 129 millió euróról 103 millió euróra csökkennének (felső becslés), illetve 6,7 millió euróról 5,3 millió

²¹ Mivel az alapot a hanglezkiadó társaságok jövedelméből képeznék, a vezető művészek bevételeire nem lenne kedvezőtlen hatással. Az előadóművészekre gyakorolt hatás így összességében kedvező lenne.

euróra (alsó becslés). A hatásvizsgálat a CD-k költségszerkezetét is megvizsgálta, és megállapította, hogy a hangfelvétel-előállítók a védelmi időszak meghosszabbítása alatt is érdekeltnek lesznek a hangfelvételek forgalmazásában, amelyből mintegy 17%-os nyereséget érhetnek el.

3. A JAVASLAT JOGI ELEMEI

• A javasolt intézkedés összefoglalása

A javaslat célja, hogy az előadóművészek és hangfelvétel-előállítók védelmi idejét 50-ről 95 évre meghosszabbítsa. A hanglemezkidató társaságok és a vezető művészek haszna, illetve a kísérő zenészek jogos szociális igényei közötti **kellő egyensúly megteremtése** érdekében a javaslat bizonyos kísérő intézkedéseket tartalmaz, ilyen például a kísérő zenészek javára szolgáló alap létrehozása, az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók közötti szerződések „felhasználod vagy elveszted” záradéka, és a kezdeti 50 évet követő meghosszabbított időszakban a „tisztá lappal” kötött szerződések elve. A javaslat a 2006/116/EK irányelvet módosítaná.

• Jogalap

Az EK-Szerződés 47. cikkének (2) bekezdése, valamint 55. és 95. cikke.

• A szubszidiaritás elve

A javaslat a Közösség kizárólagos hatáskörébe tartozik. A kizárólagos közösségi hatáskör oka e területen az, hogy a 2006/116/EK irányelvben (az irányelv) kodifikált hatályos jogszabályok teljes körű harmonizációt írnak elő. Az irányelv egyszerre ír elő minimális és maximális harmonizációt. Ez azt jelenti, hogy a tagállamok sem rövidebb, sem hosszabb védelmi időt nem írhatnak elő, mint amit az irányelv meghatároz ((2) preambulumbekkezdés). A szubszidiaritás elve ezért nem alkalmazandó.

• Az arányosság elve

A javaslat megfelel az arányosság elvének a következő ok(ok) miatt.

A fent említett működési célkitűzések, úgy mint: 1) a szerzők és az előadóművészek védelmének fokozatos közelítése; 2) az előadóművészek díjazásának növekvő mértékű emelése; 3) az EU és az Egyesült Államok nyújtotta védelem közötti eltérések csökkentése; 4) az A&R-tevékenységre (művésszel és repertoárral kapcsolatos tevékenységekre) – például tehetség gondozás – fordított erőforrások növekvő mértékű emelése; 5) a zene ésszerű áron történő forgalmazása; és 6) az archívumok digitalizálásának ösztönzése, leginkább az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók védelmi idejének módosításával érhető el. Noha az előadóművészekkel kapcsolatban más szociális intézkedések lehetősége is felmerült (támogatások, felvétel a társadalombiztosítási rendszerbe), ezek a lehetőségek ritkán váltak valóra, az alkotók státusa és megélhetése pedig általában a szerzői jogból eredő jogdíjak és díjazások függvénye. A védelmi időn alapuló javaslat ezért az előadóművészek jövedelmét növelné.

A védelmi időn alapuló megközelítésen belül az előadóművész élethosszán alapuló megközelítéssel szemben egyértelműen előnyt élvez az a megközelítés, amelyben a védelmi idő kezdetét egy egységes esemény, például a hangfelvétel nyilvánosságra hozatala váltja ki. A védelmi időnek az előadóművész élethosszához való kötése fokozott jogalkotási terheket róna a tagállamokra és jelentős jogbizonytalansághoz vezetne a védelmi idő lejáratát kiváltó esemény meghatározását illetően. Ennek oka, hogy a közös előadások tekintetében nehéz megállapítani a védelmi idő lejáratát kiváltó egységes dátumot. Az alapeset a közös előadás,

azaz egy együttes, egy zenekar, vagy egy kísérő zenészekkel fellépő vezető művész előadása. Ilyen esetekben a jelenlegi szabályok nem adják meg a védelmi idő számításának módját, mivel a jelenlegi védelmi idő kezdetét kiváltó esemény az előadás nyilvánosságra hozatala. Amennyiben a védelmi idő lejáratát kiváltó esemény egy előadóművész halála lenne, úgy felmerülne a kérdés, hogy kinek a halála váltja ki a lejáratot akkor, ha a felvétel vagy előadás több előadóművész részvételével zajlik. Több előadótárs esetén logikusnak tűnik, hogy az utolsó túlélő előadóművész halála váltsa ki a védelmi idő lejáratát. Jelenleg azonban nincsenek ezt szabályozó közösségi rendelkezések. A közösen írt alkotások szerzői jogi védelmi idejével vont párhuzam kevés támaszt nyújt, mivel a közösen írt alkotások szerzői jogi védelmi idejének számítását szabályozó közösségi rendelkezések sem léteznek.

Az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók védelmi idejének meghosszabbítására irányuló javaslat a szomszédos jogokkal kapcsolatos jelenlegi nemzeti jogszabályok számszaki módosításával járna az uniós tagállamokban (50 helyébe 95-öt kellene írni). A kísérő intézkedések alkalmazásuk módozatai tekintetében szabad mozgásteret engednek a tagállamoknak, az adminisztratív teher inkább a hangfelvétel-előállítókra és a közös jogkezelő szervezetekre nehezedik.

A nemzeti szerzői jogi törvények módosítása minimális mértékű lenne és nem róna pénzügyi terheket a hatóságokra. Gyakorlati tanulmányok azt is kimutatták, hogy a szerzői jogi védelem nélkül álló hangfelvételek ára nem alacsonyabb a szerzői jogi védelem alatt állókéénál. A Price Waterhouse Coopers nem régi tanulmánya szerint nincs egyértelmű bizonyíték arra, hogy a szomszédos jogok lejáta után a felvételeket rendszerszerűen alacsonyabb áron értékesítenék, mintha még mindig védelem alatt állnának.

Minden hangfelvétel-előállítónak hozzá kell járulnia egy alaphoz, amelyet a közös jogkezelő szervezeteknek kell igazgatniuk. Azokat az adminisztratív terheket azonban, amelyek a kísérő zenészek előadásait tartalmazó hangfelvételek értékesítéséből származó bevételek 20%-ának a meghosszabbított védelmi idő alatti elkülönítése miatt merülnek fel, ellentételeznék azok az előnyök, amelyeket a kísérő zenészek élveznének a védelmi idő meghosszabbítása alatt. Az alap nagysága egyensúlyt teremt a kísérő zenészek akár minimális jövedelemnövekedés iránti igénye, illetve az annak biztosítása iránti igény között, hogy a hangfelvétel-előállítók továbbra is elegendő nyereséghez jussanak annak érdekében, hogy érdekelték maradjanak a hangfelvételek meghosszabbított védelmi időszak alatti forgalmazásában.

A hatásvizsgálat egyszerű példában mutatta ki, hogy a 20%-os arány megfelelő egyensúlyt teremtene a meghosszabbított védelmi idő alatt hasznosított hangfelvételek megtérülése és az előadók érezhető többletbevétele között. A számítás a bevételekből képzett alapnak a hanglemezkiadók nyereséghányadára gyakorolt hatását próbálja mérni a védelmi idő meghosszabbítása utáni években.

Az önként megadott adatok szerint a nagyobb hangfelvétel-előállítók általános társasági szintű működési nyereséghányada (EBITA/bevételek) 2007-ben átlagosan 9,1% volt (EMI: 3,3%, Universal: 12,8%, Warner: 14%, BMG: 6,2%). Mint már említettük, az IFPI szerint nyolc CD-ből csak egy nyereséges.

Ha nyolc CD-ből csak egy nyereséges, és az átlagos profitráta 9,1%, akkor a nyereséges CD-nek olyan magas nyereséghányaddal kell rendelkeznie, hogy az ellentételezze a hét veszteséges CD-t és összesítve így is 9,1%-os nyereséget termeljen.

Ennek alapján könnyen kitalálható az egyetlen sikeres CD nyereségessége, ha nyereséghányadát összevetjük a többi hét CD-ével. Feltételezve, hogy: 5 CD (a példában „b”- „f”) nullszaldós (a nyereség = 0), ami meglehetősen optimista feltevés, és 2 CD („g” és „h”)

veszteséges (a veszteség „g” esetében 30, „h” esetében 40), akkor a sikeres „a” CD-nek jelentős nyereséget kell termelnie. Példánkban a nyereséghányad 60%.

Mivel a hangfelvétel-előállítók a meghosszabbított védelmi időszak alatt a prémium kategóriájú – azaz igen magas nyereséghányadú – CD-k többszöri kibocsátására koncentrálnak, a bevételekből képzett alap (a prémium CD-kkel elért bevétel elkülönített 20%-a) céljaira az „a” CD bevételének, 250-nek a 20%-át kellene elkülöníteni az előadóművészek számára. Tehát a hangfelvétel-előállítók nyereséghányada még az alap figyelembevételével is $100/250=40\%$ lenne a meghosszabbított védelmi időszakban.

	a	b	c	d	e	f	g	h	ÖSSZESEN
BEVÉTEL	250	100	100	100	100	100	70	60	880
KÖLTSÉG	100	100	100	100	100	100	100	100	800
NYERESÉG	150	0	0	0	0	0	-30	-40	80
NYERESÉG HÁNYAD	60%	0	0	0	0	0	-43%	-66%	9,1%

Mint már említettük, a meghosszabbított védelmi idő alatt a hangfelvételekből származó bevételek 20%-ának elkülönítésével létrehozott alap megháromszorozná az egyéni előadóművészeknek a védelmi idő meghosszabbítása alatt szerzett bevételét.

A szöveggel rendelkező zeneművekkel kapcsolatosan javasolt megoldás a legkisebb beavatkozást jelentő eszköz a zeneművek egységes védelmi idejének elérése érdekében.

Az 1. cikkhez javasolt új (7) bekezdés hatása az, hogy a szöveggel rendelkező zeneművet kizárólag a védelmi idő kiszámítása céljából olyan műként kezelik, amelyen a fennálló szerzői jog több szerzőtársat illet, függetlenül attól, hogy a szöveggel rendelkező mű a nemzeti szabályok alapján szerzőtársak közös művének tekinthető-e.

Ez a megközelítés összhangban van a szubszidiaritás elvével. A tagállamok megítélésére hagyná annak meghatározását, hogy mely alkotások minősülnek szerzőtársak közös művének. Másrésztől bevezeti a harmonizáció minimális szintjét, így minden, kettő vagy több hozzájárulást egyesítő, szöveggel rendelkező zenemű védelmi idejét egységesen számítanak ki.

- **Az eszközök megválasztása**

A javasolt eszköz egy irányelv. Más eszköz nem lenne megfelelő, mivel a védelmi idő harmonizálására egy irányelvben került sor, így a meghosszabbítás is csak az említett irányelv módosításával történhet.

4. KÖLTSÉGVETÉSI VONATKOZÁSOK

A javaslat nincs hatással a Közösség költségvetésére.

5. TOVÁBBI INFORMÁCIÓ

- **Európai Gazdasági Térség**

A javasolt jogi aktus EGT-vonatkozással bír, ezért hatályának ki kell terjednie az Európai Gazdasági Térségre.

- **A javaslat részletes magyarázata**

Az 1. cikk az előadásokra (3. cikk (1) bekezdés) és a hangfelvételekre (3. cikk (2) bekezdés) vonatkozó védelmi idővel kapcsolatban módosítja a hatályos 2006/116/EK irányelv 3. cikkének (1) bekezdését és 3. cikkének (2) bekezdését. A jelenlegi 50 éves védelmi időt mind a hangfelvétel, mind a benne foglalt előadás tekintetében 95 évre hosszabbítanák.

A szöveg előírja, hogy ha egy hangfelvételt a rögzítésétől számított 50 éven belül jogszerűen nyilvánosságra hoznak vagy a nyilvánossághoz közvetítenek, a jogok a nyilvánosságra hozataltól vagy a nyilvánossághoz közvetítéstől számított 95 év után járnak le. Ha az előadást olyan hangfelvétel tartalmazza, amelyet a rögzítésétől számított 50 éven belül jogszerűen nyilvánosságra hoznak vagy a nyilvánossághoz közvetítenek, a jogok a nyilvánosságra hozataltól vagy a nyilvánossághoz közvetítéstől számított 95 év után járnak le.

Az újonnan javasolt 10a. cikk egy sor kísérőintézkedést vezetne be a védelmi idő meghosszabbításához, a 10. cikk (5) bekezdése pedig meghatározza, hogy a javaslat miként érinti a hangfelvételeket és az előadásokat.

A 10a. cikkben szereplő intézkedések célja főként annak biztosítása, hogy a hangfelvételen rögzített előadások vezető és nem-vezető előadóművészei valós előnyökhöz jussanak a védelmi idő javasolt meghosszabbításából.

A 10a. cikk (3), (4) és (5) bekezdése azon a helyzeten kíván javítani, hogy a kísérőzenészek (azok a zenészek, akik nem részesülnek ismétlődő szerződéses jogdíjkifizetésekben) a hangfelvétel-előállítóval kötött szerződésben gyakran kénytelenek átruházni a többszörözéssel, terjesztéssel és „hozzáférhetővé tétellel” kapcsolatos kizárólagos jogukat a hangfelvétel-előállítókra. A kísérő zenészek kizárólagos jogukat egyszeri díjfizetés ellenében ruházzák át („kivásárlás”).

A „kivásárlás” javasolt ellenszere, hogy a kísérőzenészek követelést formálhatnak egy elkülönített alaphoz való éves kifizetésre. E kifizetések finanszírozása céljából a hangfelvétel-előadók évente legalább egyszer kötelesek legalább 20%-ot elkülöníteni azokból a bevételekből, amelyek azon hangfelvételek többszörözésére, terjesztésére, bérletére és „hozzáférhetővé tételére” vonatkozó jogokból keletkeztek, amelyek a védelmi idő meghosszabbítása nélkül már nem állnának a 3. cikk szerinti védelem alatt. A kísérő zenészek juttatásainak lehető legegyszerűsebb elosztása érdekében a tagállamok előírhatják, hogy e kifizetések elosztását az előadóművészeket képviselő, közös jogkezelő szervezetek végezzék.

A hangfelvétel-előállítóknak a nyilvánossághoz történő közvetítés és sugárzás után járó egyszeri méltányos díjból, illetve a magáncélú többszörözésre kivetett méltányos díjazásból eredő bevételeit nem szabad bevonni a kísérőzenészek javára szolgáló elkülönítés tárgyát képező bevételek közé, mivel ezeket a másodlagos követeléseket sosem ruházzák át a hangfelvétel-előállítókra. Sőt, a hangfelvétel-előállítóknak a hangfelvételek bérbeadásából származó bevételeit sem szabad ide számítani, mivel a 2006/115/EK irányelv 5. cikke értelmében az előadóművészek továbbra is méltányos díjhoz való elidegeníthetetlen jogot élveznek az ilyen célú felhasználásokkal kapcsolatban.

A 10a. cikk (6) bekezdése törvényes „felhasználod vagy elveszítéd” záradékot ír elő. Ennek alapján, amennyiben a hangfelvétel-előállító nem ad ki egy hangfelvételt, amely a védelmi idő meghosszabbítása nélkül a közkinccs kategóriájába esne, az előadás rögzítésének jogai kérésre visszaszállnak az előadóművészre, a hangfelvételhez kötött jogok pedig megszűnnek. Továbbá ha a védelmi idő meghosszabbítása után egy évvel sem a hangfelvétel-előállító, sem az előadóművész nem tették a hangfelvételt nyilvánosság számára hozzáférhetővé, a hangfelvételhez kapcsolódó jogok és az előadás rögzítéséhez kapcsolódó jogok megszűnnek.

A „felhasználod vagy elveszítéd” záradék alkalmazásában a hangfelvétel nyilvánosságra hozatala a hangfelvétel többszörözött példányainak a nyilvánosság számára a jogosult

hozzájárulásával történő hozzáférhetővé tételét jelenti, feltéve, hogy a többszörözött példányokat ésszerű mennyiségben kínálják fel a nyilvánosságnak. A nyilvánosságra hozatalba a hangfelvétel más jellegű kereskedelmi felhasználása is beletartozna, például a hangfelvétel online kereskedők számára történő rendelkezésre bocsátása is.

A záradék célja az is, hogy az olyan hangfelvételeket, amelyeket sem a hangfelvétel-előállító, sem az előadóművész nem kíván felhasználni, ne „zárják el”. Ez azt is jelenti, hogy az árva hangfelvételeknek, amelyek esetében nem állapítható meg vagy nem lelhető fel sem a hangfelvétel-előállító, sem az előadóművész, előnyük származik a záradékból, mert az ilyen árva hangfelvételeket nem használja fel sem az előállító sem az előadó. Azaz minden típusú fel nem használt hangfelvétel hozzáférhetővé válik a nyilvánosság számára.

A záradék célja, hogy ha a kezdeti 50 éves védelmi idő lejártá után az eredeti hangfelvétel-előállító már nem hozza nyilvánosságra az előadóművész hangfelvételen rögzített előadásait, akkor az előadóművész visszanyerhesse az ellenőrzést előadása felett és maga bocsáthassa azt a nyilvánosság rendelkezésére. Másfelől viszont ilyenkor a hangfelvétel-előállítók jogainak meg kell szűnnie annak érdekében, hogy ne akadályozhassák az előadóművészek erőfeszítéseit az előadások lehető legszélesebb körben való rendelkezésre bocsátására.

A kezdeményezés azt javasolja, hogy a védelmi idő meghosszabbítása azokra az előadásokra és hangfelvételekre legyen alkalmazandó, amelyek kezdeti 50 éves védelmi ideje még nem járt le a módosított irányelv elfogadásának napján. A hatály nem lesz visszamenőleges azokra az előadásokra, amelyek addigra közkinccsé válnak. Ez a feltétel könnyen alkalmazható, a megközelítést már a 2001/29/EK irányelv is alkalmazza.

Az 1. cikk új (7) bekezdése a szöveggel rendelkező zeneművek védelmi idejének kiszámítására egységes módszer alkalmazását vezeti be. Az 1. cikk (7) bekezdésének modellje a hatályos 2. cikk, amely a filmalkotások és audiovizuális művek védelmi idejének számítási módszeréről rendelkezik. Az 1. cikk (7) bekezdése szerint, ha egy zeneművet szöveggel hoznak nyilvánosságra, a védelmi időt az utoljára elhunyt személy – a dalszöveg szerzője vagy a zene szerzője – halálától kell számítani.

2. cikk

A módosító irányelv 2. cikke a módosító irányelv átültetési szabályait írja elő.

3. cikk

A módosító irányelv 3. cikke a módosító irányelv hatálybalépésének dátumát írja elő.

4. cikk

A módosító irányelv 4. cikke megnevezi, hogy a módosító irányelv címzettjei a tagállamok.

Javaslat:

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS IRÁNYELVE

a szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló 2006/116/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról

AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS AZ EURÓPAI UNIÓ TANÁCSA,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre, és különösen annak 47. cikke (2) bekezdésére, 55. és 95. cikkére,

tekintettel a Bizottság javaslatára²²,

tekintettel az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményére²³,

a Szerződés 251. cikkében megállapított eljárásnak megfelelően,

mivel:

- (1) A szerzői jog és egyes szomszédos jogok védelmi idejéről szóló 2006. december 12-i 2006/116/EK irányelv²⁴ alapján az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók számára megállapított védelmi idő 50 év.
- (2) Az előadóművészek esetében ez az időtartam az előadáskor kezdődik, vagy ha az előadás rögzítését az előadás időpontjától számított 50 éven belül nyilvánosságra hozzák vagy a nyilvánossághoz közvetítik, az első nyilvánosságra hozataltól vagy – ha ez korábbi – az első nyilvánossághoz közvetítéstől számított 50 évig tart.
- (3) A hangfelvétel-előállítók esetében ez az időtartam a hangfelvétel rögzítésekor, vagy a rögzítést követő 50 éven belül a nyilvánosságra hozatal időpontjában, vagy ha nem hozzák nyilvánosságra, a rögzítést követő 50 éven belül a nyilvánossághoz közvetítés időpontjában kezdődik.
- (4) Az előadóművészek kreatív hozzájárulásának társadalmi fontosságát e kreatív és művészi hozzájárulásnak megfelelő szintű védelemmel kell ellátni.
- (5) Az előadóművészek általában fiatalon kezdik karrierjüket és a hangfelvételeken rögzített előadások és a hangfelvételek tekintetében jelenleg érvényes 50 éves védelmi idő gyakran nem védi előadásaikat egész életük során. Ezért az előadóművészek életük vége felé jövedelemkieséssel szembesülnek. Gyakran előfordul, hogy már nem marad joguk arra, hogy életük folyamán megakadályozzák vagy korlátozzák előadásaik kifogásolható felhasználását.
- (6) Az előadóművészeknek legalább a saját teljes életük során hozzá kell jutniuk azokhoz a bevételekhez, amelyek az információs társadalomban a szerzői és szomszédos jogok egyes vonatkozásainak összehangolásáról szóló, 2001. május 22-i európai parlamenti

²² HL C , , o.

²³ HL C , , o.

²⁴ HL L 372., 2006.12.27., 12. o.

és tanácsi irányelv²⁵ szerinti többszörözés és a hozzáférhetővé tétel kizárólagos jogából, valamint az említett irányelv értelmében a magáncélú többszörözésért biztosított méltányos díjazásból, és a bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról szóló, 2006. december 12-i 2006/115/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv²⁶ szerinti terjesztés és bérbeadás kizárólagos jogából származnak.

- (7) Az előadások rögzítésére és a hangfelvételekre vonatkozó védelmi időt ezért a hangfelvétel és az abban rögzített előadás nyilvánosságra hozatalától számított 95 évre meg kell hosszabbítani. Ha a hangfelvételt vagy a hangfelvételben rögzített előadást nem hozzák nyilvánosságra az első 50 éven belül, a védelmi idő az első nyilvánossághoz történő közvetítéstől számított 95 évig tart.
- (8) Az előadóművészeknek általában át kell ruházniuk a többszörözésre, terjesztésre, bérletre és előadásaik rögzítésének hozzáférhetővé tételére vonatkozó kizárólagos jogukat a hangfelvétel-előállítóra, amikor szerződéses kapcsolatba lépnek egy hangfelvétel-előállítóval. Az előadóművészek cserébe jogdíjelölőleget kapnak, és csak azután részesülhetnek díjfizetésben, ha a hangfelvétel-előállító számára megtérült a kezdeti előleg és megtörténtek a szerződésben meghatározott esetleges levonások. Azok az előadóművészek, akik a háttérben játszanak és nem jelennek meg a közreműködők listájában (nem megnevezett előadóművészek), általában egyszeri díjfizetés ellenében átruházzák kizárólagos jogaikat (nem ismétlődő díjazás).
- (9) A jogbiztonság érdekében rendelkezni kell arról, hogy amennyiben nincs egyértelmű utalás az ellenkezőjére, az előadás rögzítésére vonatkozó jogok szerződéses átruházása vagy engedményezése a meghosszabbított időtartamra is érvényben marad, ha erről az irányelvet végrehajtó intézkedések tagállamok általi elfogadásának időpontja előtt állapodtak meg.
- (10) Kísérő átmeneti intézkedéseket kell bevezetni annak érdekében, hogy azok az előadóművészek, akik a védelmi idő meghosszabbítása előtt ruházták át kizárólagos jogaikat a hangfelvétel-előállítókra, ténylegesen részesüljenek a meghosszabbítás előnyeiből. Ezek az intézkedések az előadóművészek és a hangfelvétel-előállítók közötti azon szerződésekre alkalmazandók, amelyek valóban érvényben maradnak a meghosszabbított időtartamra.
- (11) Egy első kísérő átmeneti intézkedés keretében a hangfelvétel-előállítók kötelesek legalább évente egyszer legalább 20% tartalékot képezni olyan hangfelvételek terjesztésének, többszörözésének és hozzáférhetővé tételének kizárólagos jogaiból származó bevételekből, amelyek a védelmi idő jogszerű nyilvánosságra hozatal vagy jogszerű nyilvánosságához közvetítés révén történő meghosszabbítása nélkül közkinccsnek minősülnének.
- (12) Az első kísérő átmeneti intézkedés nem róhat aránytalan adminisztratív terhet a kis- és közepes méretű hangfelvétel-előállítókra. Ezért a tagállamok szabadon mentesíthetnek egyes hangfelvétel-előállítókat, akiket a hangfelvételek kereskedelmi felhasználásából elért éves bevétel alapján kis- és közepes méretűnek ítélnék.
- (13) Ezt a pénzt kizárólag azon előadóművészek javára kell tartalékolni, akiknek előadásait hangfelvételen rögzítik és akik egyszeri díjfizetés ellenében a hangfelvétel-előállítóra ruházták jogaikat. Az e módon tartalékolni pénzüsségeket legalább évente egyszer,

²⁵ HL L 167., 2001.6.22., 10. o.

²⁶ HL L 376., 2006.12.27., 28. o.

egyéni alapon szét kell osztani a nem megnevezett előadóművészek között. A tagállamok előírhatják, hogy a pénzek szétosztásával előadóművészeket képviselő jogkezelő szervezeteket kell megbízni. Ha a pénzek szétosztásával közös jogkezelőket bíznak meg, a nem szétosztható bevételekre vonatkozó nemzeti szabályok alkalmazhatók.

- (14) A bérleti jogról és a haszonkölcsönzési jogról, valamint a szellemi tulajdon területén a szerzői joggal szomszédos bizonyos jogokról szóló 2006/115/EK irányelv 5. cikke azonban már biztosítja az előadóművészek számára a méltányos díjazáshoz való elidegeníthetetlen jogot többek között a hangfelvételek bérletéért. Hasonlóképpen, a szerződéses gyakorlatban az előadóművészek általában nem ruházzák át a hangfelvétel-előállítókra a 2006/115/EK irányelv 8. cikkének (2) bekezdése szerinti, a nyilvánossághoz történő közvetítés és sugárzás egyszeri méltányos díjára való jogukat, sem a 2001/29/EK irányelv 5. cikke (2) bekezdésének b) pontja szerinti, a magáncélú többszörözésért biztosított méltányos díjazásra való jogukat. Ezért a hangfelvétel-előállítónál a hangfelvételek bérbeadásából, a nyilvánossághoz történő közvetítés és sugárzás egyszeri méltányos díjából és a magáncélú többszörözésért biztosított méltányos díjazásból keletkező bevételeket nem kell figyelembe venni a hangfelvétel-előállító által a kiegészítő díjazás kifizetéséhez biztosítandó teljes összeg kiszámításakor.
- (15) Egy második kísérő átmeneti intézkedés alapján az előadás rögzítéséhez kapcsolódó jogok visszaszállnak az előadóművészre, ha a hangfelvétel-előállító elmulaszt megfelelő mennyiségű példányban értékesítésre felkínálni vagy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tenni egy olyan hangfelvételt, amely a védelmi idő meghosszabbítása nélkül közkinccsé válna. Következésképpen a hangfelvétel-előállító hangfelvételhez kapcsolódó jogai megszűnnek egy olyan helyzet elkerülése érdekében, amelyben ezek a jogok egymás mellett léteznének az előadóművésznek az előadás rögzítéséhez kötődő jogaival, amelyeket már nem ruház át vagy engedményez a hangfelvétel-előállítóra.
- (16) Ez a kísérő intézkedés biztosítja azt is, hogy a hangfelvétel nem áll többé védelem alatt, ha meghatározott idővel a védelmi idő meghosszabbítása után nem teszik a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, mert a jogosultak nem használják fel vagy mert a hangfelvétel-előállítót vagy az előadóművészt nem lehet azonosítani vagy fellelni. Ha, miután szerzői joga visszaszállt rá, az előadóművésznek ésszerű időtartam állt rendelkezésére ahhoz, hogy a nyilvánosság számára hozzáférhetővé tegyen egy olyan hangfelvételt, amely a védelmi idő meghosszabbítása nélkül már nem lenne védett, és nem teszi a nyilvánosság számára hozzáférhetővé, a hangfelvételhez kapcsolódó jogok és az előadás rögzítéséhez kapcsolódó jogok megszűnnek.
- (17) Mivel a javasolt kísérő intézkedések céljait tagállami szinten nem lehet kellő mértékben megvalósítani, hiszen ezen a területen a nemzeti intézkedések vagy a versenyfeltételek torzulásához vezetnének vagy a hangfelvétel-előállítónak a közösségi jogszabályokban meghatározott kizárólagos jogai hatályát befolyásolnák, ezek a célok közösségi szinten jobban megvalósíthatók, a Közösség a Szerződés 5. cikkében megállapított szubszidiaritás elvével összhangban intézkedéseket fogadhat el. Az említett cikkben foglalt arányossági elvvel összhangban az irányelv nem lépi túl a szóban forgó célkitűzések eléréséhez szükséges mértéket.
- (18) Egyes tagállamokban a szöveggel rendelkező zeneművekre az utoljára elhunyt szerző halálától számított egységes védelmi időt alkalmaznak, míg más tagállamokban külön védelmi idő vonatkozik a zenére és a szövegre. A szöveggel rendelkező zeneműveket

túlnyomórészt közösen szerzik. Az operát tekintve például gyakran eltérő a zene és a szöveg szerzője. Sőt, az olyan zenei műfajok esetében, mint a jazz, rock és pop, a kreatív folyamatot gyakran együttműködés jellemzi.

(19) Következésképpen, a szöveggel rendelkező zenei alkotások védelmi idejének harmonizálása nem teljes, és ez gátolhatja az áruk és olyan szolgáltatások szabad mozgását, mint például a határokon átnyúló közös jogkezelési szolgáltatások.

(20) A 2006/116/EK irányelvet ezért ennek megfelelően módosítani kell,

ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET:

1. cikk

A 2006/116/EK irányelv a következőképpen módosul:

– (1) A 3. cikk (1) bekezdése második mondatának helyébe a következő szöveg lép:

„Mindazonáltal,

- ha az előadás hangfelvételtől eltérő rögzítését ezen az időn belül jogszerűen nyilvánosságra hozzák vagy jogszerűen a nyilvánossághoz közvetítik, a védelmi idő az első nyilvánosságra hozataltól vagy – ha ez korábbi – az első nyilvánossághoz közvetítéstől számított 50 év,

- ha az előadás hangfelvételen való rögzítését ezen az időn belül jogszerűen nyilvánosságra hozzák vagy jogszerűen a nyilvánossághoz közvetítik, a védelmi idő az első nyilvánosságra hozataltól vagy – ha ez korábbi – az első nyilvánossághoz közvetítéstől számított 95 év.”

– (2) A 3. cikk (2) bekezdésének második és harmadik mondatában az „50” szám helyébe a „95” szám lép.

– (3) A 10. cikk a következő (5) bekezdéssel egészül ki:

„5. A 3. cikk (1) és (2) bekezdésének a [// *beillesztendő: a módosító irányelv száma*] irányelv által módosított változata továbbra is alkalmazandó kizárólag azon előadások rögzítésére és hangfelvételekre, amelyek tekintetében az előadóművész és a hangfelvétel-előállító [*beillesztendő a lenti 2. cikkben említettek alapján a dátum, amely előtt a tagállamoknak át kell ültetniük a módosító irányelvet*]-án/-én e rendelkezések értelmében még védelem alatt áll.”

– (4) A rendelet a következő 10a. cikkel egészül ki:

„10a. cikk

A(z) [// *beillesztendő: a módosító irányelv száma*] irányelv átültetésével kapcsolatos átmeneti intézkedések

1. Amennyiben nincs egyértelmű utalás az ellenkezőjére, a [*beillesztendő a lenti 2. cikkben említettek alapján a dátum, amely előtt a tagállamoknak át kell ültetniük a módosító irányelvet*] előtt megkötött szerződés – amellyel az előadóművész előadásának rögzítéséhez kapcsolódó jogait egy hangfelvétel-előállítóra ruházta vagy engedményezte (a továbbiakban: átruházási vagy engedményezési szerződés) – érvényesnek tekintendő azon időponton túl is, amikor a 3. cikk (1) és (2) bekezdésének a(z) [// *beillesztendő: a módosító irányelv száma*] irányelv általi módosítását megelőző változata értelmében az előadás rögzítése, illetve a

hangfelvétel tekintetében az előadóművész és a hangfelvétel-előállító védelmi ideje lejár.

2. E cikk (3)–(6) bekezdése olyan átruházási vagy engedélyezési szerződésekre alkalmazandó, amelyek érvényesek azon az időponton túl is, amikor a 3. cikk (1) és (2) bekezdésének a(z) [// beillesztendő: e módosító irányelv száma]/EK irányelv általi módosítását megelőző változata értelmében az előadás rögzítése, illetve a hangfelvétel tekintetében az előadóművész és a hangfelvétel-előállító védelmi ideje lejárna.
3. Ha az átruházási vagy engedélyezési szerződés az előadóművész számára nem ismétlődő díjazás igénylésére jogot biztosít, az előadóművész jogosult a hangfelvétel-előállítótól kapott éves kiegészítő díjazásra minden egyes olyan teljes év vonatkozásában, amelyben a 3. cikk (1) és (2) bekezdésének a(z) [// beillesztendő: e módosító irányelv száma]/EK irányelv általi módosítását megelőző változata értelmében az előadás rögzítése, illetve a hangfelvétel tekintetében az előadóművész és a hangfelvétel-előállító védelmi ideje már lejárt.
4. A hangfelvétel-előállító által a (3) bekezdésben említett kiegészítő díjazás kifizetésére biztosítandó teljes összeg a szóban forgó díjazás kifizetésének tárgyévét megelőző év során azoknak a hangfelvételeknek a többszörözéséből, terjesztéséből és hozzáférhetővé tételéből keletkezett bevételek legalább 20%-a, amely hangfelvételek tekintetében a 3. cikk (1) és (2) bekezdésének a(z) [// beillesztendő: e módosító irányelv száma]/EK irányelv általi módosítását megelőző változata értelmében az előadóművész és a hangfelvétel-előállító védelmi ideje az érintett év december 31-én lejárt.

A tagállamok előírhatják, hogy az a hangfelvétel-előállító, akinek éves bevétele a szóban forgó díjazás kifizetésének tárgyévét megelőző év során nem éri el a 2 millió EUR minimális küszöböt, nem köteles a szóban forgó díjazás kifizetésének tárgyévét megelőző év során azoknak a hangfelvételeknek a többszörözéséből, terjesztéséből és nyilvánosságra hozatalából keletkezett bevételek legalább 20%-át biztosítani, amely hangfelvételek tekintetében a 3. cikk (1) és (2) bekezdésének a(z) [// beillesztendő: e módosító irányelv száma]/EK irányelv általi módosítását megelőző változata értelmében az előadóművész és a hangfelvétel-előállító védelmi ideje az érintett év december 31-én lejárt.

5. A tagállamok rendelkezhetnek arról, hogy a közös jogkezelő szervezetek elláthatják-e, és milyen mértékben a (3) bekezdésben említett, az éves kiegészítő díjazáshoz való jog érvényesítését.
6. Ha azon időpont után, amikor a 3. cikk (1) és (2) bekezdésének a(z) [// beillesztendő: e módosító irányelv száma] irányelv általi módosítását megelőző változata értelmében az előadás rögzítése, illetve a hangfelvétel tekintetében az előadóművész és a hangfelvétel-előállító védelmi ideje lejár, a hangfelvétel-előállító már nem kínálja fel a hangfelvétel többszörözött példányait megfelelő mennyiségben értékesítésre, vagy már nem teszi akár vezetékes, akár vezeték nélküli módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé úgy, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg megválaszthassák, az előadóművész felbonthatja az átruházási vagy engedélyezési szerződést. Ha a hangfelvétel több előadóművész előadásának rögzítését tartalmazza, csak együttesen bonthatják fel átruházási vagy engedélyezési szerződéseiket. Ha az átruházási vagy engedélyezési szerződést az első vagy a második mondatnak megfelelően felbontják, a hangfelvétel-előállító hangfelvételhez kapcsolódó jogai megszűnnek.

Ha egy évvel azon időpont után, amikor a 3. cikk (1) és (2) bekezdésének a(z) [// *beillesztendő: e módosító irányelv száma*] irányelv általi módosítását megelőző változata értelmében az előadás rögzítése, illetve a hangfelvétel tekintetében az előadóművész és a hangfelvétel-előállító védelmi ideje lejár, a hangfelvételt nem teszik akár vezetékes, akár vezeték nélküli módon a nyilvánosság számára hozzáférhetővé úgy, hogy a nyilvánosság tagjai a hozzáférés helyét és idejét egyénileg megválaszthassák, a hangfelvétel-előállító hangfelvételhez kapcsolódó jogai és az előadóművész előadás rögzítéséhez kapcsolódó jogai megszűnnek.”

– (5) Az 1. cikk a következő (7) bekezdéssel egészül ki:

„A szöveggel rendelkező zeneművek védelmi ideje a következő személyek közül utoljára elhunyt személy halálától számított 70 év, függetlenül attól, hogy azok szerzőtársaként vannak-e feltüntetve: a szöveg szerzője és a zene szerzője.”

2. cikk

Átültetés a nemzeti jogba

1. A tagállamok legkésőbb [...]ig elfogadják és kihirdetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek megfeleljenek. E rendelkezések szövegét, valamint az e rendelkezések és az irányelv közötti megfelelést bemutató táblázatot haladéktalanul megküldik a Bizottságnak.

Ezeket a rendelkezéseket [...]től/től alkalmazzák.

A tagállamok által elfogadott rendelkezéseknek hivatkozniuk kell erre az irányelvre, vagy hivatalos kihirdetésük alkalmával ilyen hivatkozással együtt kell megjelenniük. A hivatkozás módját a tagállamok határozzák meg.

2. A tagállamok megküldik a Bizottságnak nemzeti joguk azon főbb rendelkezéseinek szövegét, amelyeket az irányelv tárgykörében fogadnak el.

3. cikk

Ez az irányelv az *Európai Unió Hivatalos Lapjában* való kihirdetését követő napon lép hatályba.

4. cikk

Ennek az irányelvnek a tagállamok a címzettjei.

Kelt Brüsszelben,

az Európai Parlament részéről
az elnök

a Tanács részéről
az elnök